

แบบจำลองเชิงสาเหตุการปรับตัวทางด้านบทบาทหน้าที่ในผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วย
โรคเอดส์

ศดาวัลย์ อุ่นประเสริฐพงศ์

อภินันท์นาการ

จาก

นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2540

ISBN 974 - 589 - 268 - 8

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

๗๗

๑๑๑๘๗

๒๕๔๐

3736839 NSNS/D : สาขาวิชา : พยาบาลศาสตร์ ; พย.ด. (พยาบาลศาสตร์)
 ศัพท์สำคัญ : การเปิดเผยสภาพการติดเชื้อ / บุคลิกภาพที่เข้มแข็ง / การรับรู้ที่เป็นตรา
 บาบ / การปรับตัวทางด้านบทบาทหน้าที่ / ผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วย
 โรคเอดส์

ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ : รูปแบบจำลองเชิงสาเหตุการปรับตัวทางด้านบทบาทหน้าที่
 ที่ในผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยโรคเอดส์ (A CAUSAL MODEL OF ROLE ADAPTATION
 IN HIV INFECTED AND AIDS PATIENTS) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : สมจิต
 หนูเจริญกุล, PhD. ทศนา บุญทอง, EdD. ศิริพร ชัมภลิจิต, PhD. ธวัชชัย วรพงษ์สร , Ph.D 182
 หน้า ISBN 974-589-268-8

เอดส์เป็นโรคติดต่อร้ายแรงที่พบมากในวัยเจริญพันธุ์และวัยแรงงาน ส่วนใหญ่ผู้ติดเชื้อ
 มักเป็นหัวหน้าหรือเป็นผู้มีรายได้หลักของครอบครัว ผู้ป่วยต้องเผชิญปัญหาทางด้านสุขภาพและ
 ปัญหาการรังเกียจจากสังคมตลอดระยะเวลาการดำเนินโรค จึงทำให้ผู้ป่วยมีความยากลำบากใน
 การปรับตัวเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบรูปแบบ
 แบบเชิงสาเหตุภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีการปรับตัวของรอย ที่แสดงความสัมพันธ์ของปัจจัย
 เชิงเหตุคือ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ เพศ ระดับความรุนแรงของอาการและอาการ
 แสดงของโรค การเปิดเผยสภาพการติดเชื้อ บุคลิกภาพที่เข้มแข็ง และการรับรู้ที่เป็นตรา
 บาบ ต่อผลลัพธ์การปรับตัวทางด้านบทบาทหน้าที่ในผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยโรคเอดส์ จำนวน
 367 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลด้วย โปรแกรมลิสเรล
 (LISREL) เวอร์ชัน 8.10

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงทางบวกต่อการปรับตัวทางด้านบทบาทหน้าที่
 ได้แก่ บุคลิกภาพที่เข้มแข็ง ($\beta = 0.35 \text{ } p < .05$) เพศ ($\beta = 0.15 \text{ } p < .05$) ฐานะทาง
 เศรษฐกิจ ($\beta = 0.15 \text{ } p < .05$) และการศึกษา ($\beta = 0.11 \text{ } p < .05$) ส่วนการรับรู้ที่เป็นตรา
 บาบมีอิทธิพลโดยตรงทางลบ ($\beta = -0.18 \text{ } p < .05$) ต่อการปรับตัวทางด้านบทบาทหน้าที่ นอกจากนี้ยังพบว่า
 ตัวแปรทุกตัวในรูปแบบที่สร้างขึ้นสามารถร่วมกันทำนายการปรับตัวทางด้านบทบาท
 หน้าที่ได้ร้อยละ 38 การวิจัยสนับสนุนความตรงของข้อความเชิงทฤษฎีที่สร้างขึ้นเป็นส่วนใหญ่
 คือ การศึกษา เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ บุคลิกภาพที่เข้มแข็งและการรับรู้ที่เป็นตราบาบ
 ที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวทางด้านบทบาทหน้าที่ภายใต้ทฤษฎีการปรับตัวของรอย ผลการวิจัยนี้
 เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการปรับตัวทางด้านบทบาทหน้าที่ของผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ต่อไป

3736839 NSNS/D : MAJOR : NURSING ; D.N.S (NURSING)
KEY WORD : DISCLOSURE OF HIV INFECTED / HARDINESS
PERSONALITY / STIGMA PERCEPTION / ROLE
ADAPTATION / HIV INFECTED AND AIDS

LADAVAL OUNPRASERTPONG : A CAUSAL MODEL OF ROLE ADAPTATION IN HIV INFECTED AND AIDS PATIENTS. THESIS ADVISORS : SOMCHIT HANUCHARURNKUL, PhD. TASSANA BOONTONG Ed.D , SIRIPORN KHAMPARIKIT, PhD. , TAVATCHAI VORAPONGTHORN Ph.D, 182 P. ISBN 974 - 589-268 -8

AIDS is an incurable and severe communicable disease mostly found among people in their fertile and working ages. Most of the infected are the heads of families who are also the main income earners. AIDS patients face not only health problems but also social problems because of their illness, causing difficulties in adjusting to their daily lives in society. This study aimed to test the causal model within the conceptual framework of Roy's adaptation theory which illustrated the relationship of causal factors, i.e. educational level, economic status, sex, symptom severity, disclosure of HIV infection, hardiness personality, and stigma perception affecting role adaptation. This study tested the model with a sample group of 367 HIV infected and AIDS patients. All data were analysed by using LISREL program version 8.10.

The findings of this study revealed that the factors directly affecting role adaptation positively are hardiness personality ($\beta = 0.35$ $p < .05$), sex ($\beta = 0.18$ $p < .05$), economic status ($\beta = 0.15$ $p < .05$) and education ($\beta = 0.11$ $p < .05$). Stigma perception is the only variable that has directly negative effect on role adaptation ($\beta = -0.18$ $p < .05$). In addition, it is found that symptom severity has an indirectly negative effect on role adaptation via disclosure of one's infection, hardiness personality and stigma perception. Economic status also has an indirect positively effect on role adaptation through disclosure of one's infection, hardiness personality and stigma perception. All variables in this model can collectively explain 38 % of variance in role adaptation. The research results support Roy's theoretical proposition on role adaptation as it related to variables like education, sex, economic status, hardiness personality and stigma perception.

Several recommendations, based on these findings were proposed and discussed regarding ways to enhance the potential of role adaptation in HIV infected and AIDS patients. The study suggested that further testing of nursing strategies through experimental research should be made requisite in the future.